

Olli-Pekka Vehviläinen

* 4.6.1933 † 13.1.2024

Olli-Pekka Vehviläinen, yleisen historian professori, emeritus, kuoli Tampereella 13. tammikuuta 2024. Hän oli 90-vuotias, syntynyt Helsingissä kesäkuun 4. 1933.

Hän pääsi ylioppilaaksi Munkkiniemen yhteiskoulusta 1951 ja aloitti samana vuonna historian opinnot Helsingin yliopistossa. Vehviläisen kiinnostus historiaan syttyi historiallisia romaaneja lukiessa sekä sukulaisten kuten professori Eino E. Suolahden innoittamana.

Vehviläisen opinnot sujuivat nopeasti. Hän valmistui filosofian kandidaatiksi 1956, filosofian lisensiaatiksi 1962 ja väitteli tohtoriksi 1966 aiheenaan *Kansallissosialistinen Saksa ja Neuvostoliitto 1933–1934: Hitlerin valtaantulosta Baltian pöytäkirjaa koskevien neuvottelujen raukeamiseen*. Väitöskirjan aiheen Vehviläinen oli saanut legendaariselta historian professorilta Arvi Korhoselta. Vehviläisen väitöskirjaa ohjasi professori Jaakko Suolahti, joka oli Olli-Pekka Vehviläiselle tärkeä opettaja ja esikuva.

Yliopistouransa Vehviläinen aloitti yleisen historian assistenttina vuonna 1964, dosentiksi hänet nimitettiin 1967 ja hän oli virkaa tekevä apulaisprofessori 1969–1971, myöhemmin sijaisena professorin virassa 1971–1973. Vuosina 1972–1974 hän hoiti Joensuun yliopiston professorin virkaa.

Joensuun yliopiston dosentiksi hänet nimitettiin vuonna 1975. Tampereen yliopistossa hän toimi humanistisen tiedekunnan dekaanina 1977–1978.

Vehviläinen nimitettiin Tampereen yliopiston yleisen historian professoriksi vuonna 1973. Tästä virasta hän jäi eläkkeelle 1996. Suomalaisen Tiedeakatemian jäseneksi Olli-Pekka Vehviläinen kutsuttiin vuonna 1994. Suomen Historiallisen Seuran tutkijajäseneksi hänet kutsuttiin 1967. Hän oli Suomen historiallisen Seuran hallituksessa 1983–1986 ja esimiehenä 1986. Puolan tiedeakatemian ulkomaiseksi jäseneksi hänet valittiin 1997.

Vehviläisellä oli monia luottamustoimia, korkeakouluneuvoston varapuheenjohtaja 1987–1989 ja humanistisen jaoston puheenjohtaja 1984–1989, Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran puheenjohtaja 1983–1993, Lenin museon johtokunta 1984–1988, ja puheenjohtajuus 1988–2005.

Suomen Historiallinen Seura asetti kokouksessaan 31.1.1972 työryhmän puheenjohtajana L. A. Puntila laatimaan esitystä siitä, miten toisen maailmansodan historian tutkimusedellytyksiä voitaisiin parantaa ja miten tutkimustyö pitäisi parhaiten organisoida.

Tutkimus liittyi Kansainvälisen Historiatieteiden komission (CISH/ICHS) alaisuudessa toimivan toisen maailmansodan historian komissioon. Tähän liittyi Suomen Historialliseen Seuraan perustettu toisen maailmansodan historian komissio.

Suomi toisessa maailmansodassa -tutkimusprojektin (SUOMA) johtajaksi nimitettiin Olli-Pekka Vehviläinen. Projekti toimi opetusministeriön suojeluksessa ja ohjauksessa. Se käynnistyi vuoden 1975 alusta Suomen Akatemian humanistisen toimikunnan rahoittamana. Projektiin kiinnitettiin neljä assistenttia. Tavoitteena oli sodan kuvan laajentaminen tuomalla yhteen diplomatian historian, sotahistorian, yhteiskuntahistorian ja kulttuurihistorian näköaloja. Projektissa uutta oli suomalaisen yhteiskunnan laaja-alainen tarkastelu.

Suomi toisessa maailmansodassa -projektin pääteos on kolmiosainen teossarja *Kansakunta sodassa*. Ensimmäinen osa ilmestyi 1989, toinen osa 1990 ja kolmas 1992. Vehviläinen on kirjoittanut kaikkiin kolmeen osaan ”ulkovaltojen” suhtautumisesta Suomen talvi- ja jatkosotiin. Lähdeaineistoa Vehviläinen keräsi Saksan, Neuvostoliiton ja Yhdysvaltojen arkistoissa.

Olli Vehviläisen ja Oleg A Ržeshevskin toimittama teos *Yksin suurvaltaa vastaan. Talvisodan poliittinen historia* ilmestyi 1997. Vehviläisen kirjoittama teos *Jatko-sodan kujanjuoksu* ilmestyi vuonna 1982.

Projektin tuloksena syntyivät Britta Hiedanniemen, Silvo Hietasen, Ilkka Sepisen ja Martti Turtolan väitöskirjat. SUOMAN seminaareihin osallistui tutkijoita Ruotsin, Neuvostoliiton, Saksan liittotasavallan ja DDR:n vastaavista tutkimusprojekteista.

Vehviläisen kansainvälisesti merkittävin tutkimus on *Finland in the Second World*

War, joka ilmestyi vuonna 2002 Palgraven kustantamana ja on käännetty useille kielille, viimeksi ukrainaksi.

Vehviläisen kiinnostuksen kohteena olivat myös Unkarin historia ja työväen historia. 1980-luvulla hän oli toimittamassa myös kahta Työväen historian ja perinteen tutkimuksen seuran julkaisua, *Työväen historiaa ja perinnettä ja Näkökulmia työväen ammatilliseen ja paikalliseen historiaan*.

Unkarin suuntaan Vehviläinen käynnisti yhteistyötä Suomen puolelta, Unkarin puolelta yhteistyöstä vastasi Unkarin tiedeakatemian varajohtaja György Ranki. Historialliseen Seuraan perustettiin Unkarin jaosto, joka liittyi Ranskan, Italian, Espanjan ja Puolan jaostojen joukkoon. Olli Vehviläinen oli toimittamassa kolmea Unkaria koskevaa teosta, joista ensimmäinen, *Hungary 1956*, ilmestyi jo vuonna 1995. Toinen teos oli Vehviläisen unkarilaisen historiantutkijan Attila Pokin kanssa vuonna 2002 julkaisema teos *Hungary and Finland in the 20th century* ja kahta vuotta myöhemmin ilmestyi Vehviläisen ja Juhani Huotarin yhdessä toimittama *Unkari: maa, kansa, historia*.

Olli-Pekka Vehviläinen panosti Tampereen yliopistossa opiskelijoiden ja opettajien kansainvälisiin suhteisiin. Hän avasi ovia ja opiskelumahdollisuuksia niin Unkarin, kuin Saksan ja Yhdysvaltojen suuntaan. Pitkäaikaiset kontaktit Bremenin ja Darmstadtin yliopistoihin toivat kansainvälisiä luennoitsijoita Tampereelle. Vehviläinen organisoii Erasmus-vaihdon intensiivikursseja Joensuussa ja Bremenissä. Hänellä oli myös erittäin läheiset suhteet Goethe-instituuttiin niin kauan kuin Goethe-Instituutti toimi Tampereella.

Lukuvuonna 1984–1985 historiatieteen opetusohjelmaan liitettiin monitieteinen

American Studies opintokokonaisuus Olli Pekka Vehviläisen aloitteesta. Se oli ensimmäinen Suomessa. Vuonna 1994 se laajennettiin 20 opintoviikosta 40 opintoviikkoon. Siitä tuli Pohjois-Amerikan tutkimuksen opintokokonaisuus ja siihen sisällytettiin Kanadan tutkimus ja myöhemmin Meksikon tutkimus. Tampereella vaikuttivat myös monet Fulbright-professorit, kuten Keith Olsson ja Robert Bieder. Yhdessä dosentti Markku Henrikssonin kanssa Vehviläinen johti 1990-luvulla Suomen Akatemian rahoittamaa Pohjois-Amerikan tutkimuksen tutkijakoulua, joka jatkoi Amerikkojen tutkimuksen tutkijakouluna. Siinä opiskelijoiden oli opiskeltava jonkin aikaa Yhdysvalloissa. Käytäntö

opiskella ulkomailla levisi myöhemmin myös muihin tutkijakouluihin.

Vehviläisen mielenkiintoa paikallishistoriaan osoittaa hänen kirjoittamansa Savonlinnan historia. Aihe oli lähellä Vehviläistä. Sukujuuret ja kesänviettopaikka veivät perheen: puolison lehtori Irma Vehviläisen (o.s. Merikoski) ja tyttäret Maria Karoliinan (Leskinen) ja Eeva Hentriikan (Kontio) perheineen Savonlinnaan ja sen ympäristöön.

Olli-Pekka Vehviläinen oli pidetty, ystävällinen ja kannustava opettaja. Pelkällä tiukalla katseella hän sai opiskelijan ja väitöskirjaa kirjoittavan kertomaan työnsä silloisesta tilasta. Olli-Pekka Vehviläisen jälkivaikutus kantaa kauas.

Marjatta Hietala

Kuva: Tampereen yliopiston arkisto